eenstemming met het tweeërlei Sacraments- en doopsgebruik, geloovig, óf ongeloovig. Dezelfde zon maakt den grond droog, doch doet was en boter smelten. Dat zijn dan niet verschillende zonnen, maar eene zelfde zon doet dat. Doch de uitwerking harer warmte staat in verband met de gesteldheid van hetgeen waarop zij hare stralen uitzendt. God heeft dat geloof en zijn werzaamheid gesteld als bemiddelend instrument voor de heilzame werking van Zijn Sacrament, ook dat van den doop, maar het ongeloof en zijne verharding a.h.w. als transformator, die de zegenrijke werking van Sacrament en doop omzet in eene verdervende werking.

(Wordt vervolgd).

UIT DE SCHRIFT

„De partij der partijloozen".

En ik ben van Christus. . . .
1 Cor. 1 : 12.

„Over geen andere kerkgemeente zijn we zo uitvoerig ingelicht als over die van Corinthe.. In de jonge gemeente waren bijna aanstonds na Paulus' vertrek, verschillende partijen ontstaan. Hij zelf had met grote eenvoud de eerste beginselen van de christelijke boodschap verkondigd, hoofdzakelijk aan de geringe lieden. Nadien had een andere prediker, met name Apollo, aan de meer ontwikkelden een verhevener leer voorgehouden. Weldra stonden beide groepen tegenover elkander. „Ik ben van Paulus; ik ben van Apollos". Anderen nog voerden den naam van den prins der Apostelen in hun vlag: „Ik ben van Képhas". Nog anderen stichtten de partij der partijlozen: „Ik ben van Christus" (vs 12)".

Aldus schetst in korte trekken, niet heel en al juist, en toch zakelijk, een roomsch auteur [1]) den toestand in de kerk van Corinthe.

Er ligt een verscholen ironie, die niet eens ertoe komt, met zichzelf te pronken, in die benaming: „de partij der partijloozen". Het is *deels* radicale paradoxie, die hier het woord neemt, om het wóórd meteen weer vaarwel te zeggen, het woord „partij" weer aanstonds opheffende door het neven-woord, het koppelwoord, het om wederkeerige correctie roepende woord: „niet-partij". Zulk een machteloosverklaring van alle menschenwoord, pleegt in mystieke secten van christendom en boeddhisme de paradoxie tot den stijl der stijlloozen te maken. Sommige Corinthiërs zagen zóó de dingen óók. Zeker sommige waren er wel onder die het later zóó hebben *beredeneerd*. Want de geest des menschen is arglistig: hij bepaalt vaak eerst wat hij *wil*, waar hij verkiest *uit te komen*, en zoekt dan naar argumenten. Zoo heeft de partij van Mussert reeds in den aanvang van haar optreden van zichzelf verklaard: wij zijn wel een partij (want in de Kamers kunnen we anders nog geen plaats vinden en op de kiezerslijst ook niet), maar we zijn in feite de partij-loozen: „heel de kerk, en heel het volk, de totale religie, de generale dynamiek", *die* krachten werken in ons. Maar achteraf kon men dat met behulp van *mystieke* redeneeringen naar den geest van Alfred Rosenberg goed praten. Welnu, ook Corinthe laboreerde aan de kwaal der mystiek — het vermogen tot goddelijk kennen zonder middel, en dus zonder woord en zonder Woord — en kon dus argumenten genoeg vinden uit het mystieke arsenaal, om te betoogen, dat zóó de speciale gratie Gods was. De *gemeene* gratie — niet zaligmakend — was dan de gratie, die in *woorden kon* spreken en in woorden kon geduid worden. Maar de (aller)particulier(st)e zaligende genade, dát was die, welke aan alle menschenwoord in principe ontzegde de mogelijkheid om het ware, het essentieele, het werkelijke, het hemelsche te zeggen. Het *eigenlijke* is onzegbaar. En gelijk alle platte menschen de gaven der gemeene gratie altijd weer ten onder houden, en geheel bezoedelen, zóó plonsden de stakkers der gemeene gratie van het armzalige woord - verkeer al dieper in den poel van menschen-woorden en menschen-distincties onder. Doch de uitverkorenen der particuliere woord-looze genade, *die* wisten van het woord hoe langer hoe minder, die kwamen het steeds verder te boven. Ze grepen de al-eenheid in datgene wat boven de tegenstellngen uit ligt. Waren zij „naar de uitwendige zijde" een partij? 't Mag zijn, het wezen „verschijnt" nu eenmaal slechts met verlies: alle „verschijning" is slechts „ontlediging" en „vernedering" van het „wezen". Maar naar hun „*wezen*", „naar de inwendige zijde", waren zij toch eigenlijk de verkorenen der „partij-loosheid". Het spreken in woorden, het participeeren aan het gesprek van menschen, die in contrasten denken, is hier beneden wel niet geheel te ontgaan, want niet voor allen is de particuliere genade van het ontheven-zijn aan het niveau, waarop men woorden spreekt, woorden spuit, woorden ruilt, in contrasten denkt. Doch het verkeer met God, het zijn in verrukking, het komen in de extase, dat is toch eigenlijk het ware. En dáárbij heeft het contrasten-stellende woord niets meer te doen. In *die* sfeer heeft men het leven. Daar heeft men het Werkelijke, het woord-looze Groote Geheim.

Dat is het schema van alle mystiek. Het formeele.

En dan zal de één zeggen: daar waar dat Groote Geheim is, daar is „Boeddha".

En de ander: daar is „de absolute Idee".

En de derde: daar is „Christus".

En zoo zullen er in Corinthe ongetwijfeld christenen geweest zijn, die hun praedicaat van „partij-van-niet-partij" hebben aannemelijk of ook niet-aannemelijk, maar aristocratisch-verheven hebben gemaakt door een verwijzing naar deze mystieke rede-schema's.

* * *

Toch was niet bij allen in Corinthe de geboortegeschiedenis van de „partij-der-niet-partij" bepaald door de mystiek. Er waren er ook die „Christus" als „een" leeraar zagen. Iets ouder dan Apollos was die Paulus. En iets ouder dan die Paulus was die Christus. En men moet altijd tot de oudste bronnen teruggaan. Daar is het jonge bruisende élan. Daar is de krachtige stroom. Daar is de Bewéging als Bewéging ontstaan. Later komen er menschen-kanalen. Plat, vlak, effen, geborneerd, gereglementeerd. Dat zijn partijen met programma's, dat zijn groepen met confessies, dat zijn soldaten met een uniform, dat zijn colonnes met beginselverklaringen. O wee, daar zijn de partijen, die *heelemaal partij* zijn. Ze hebben allemaal hun distinctieven. Zoo bracht die Paulus een specialiseering van de boodschap van een Leider Christus, hij kneep, en kneedde, en maakte daar een paulinisch mengsel van. En zoo ook volgde die Apollos weer een anderen stijl, hij legde ook andere accenten, opende geheel eigen perspectieven, ook interessante, maar toch divergeerende lijnen en beteekende dus ook een soort van verbizondering van de Fontein van Christus in een kanaal-van-Apollos. En dat was het nu! Dat was nu het ongeluk. De B (Beweging, dynamisch) bij „Christus", het oer-type, de P (Partij, statisch) bij „Paulus" of „Apollos", den epigoon. De *Bron* bij „Christus", het kanaal bij „Paulus" of „Apollos". De Daad bij Christus, het partijprogram bij „Paulus" of „Apollos". En men moest niet zoo dis-tribueeren of at-tribueeren. Men moest niet eeuwig kiezen of deelen. Men moest niet altijd met het duivelsch schema van òf-òf opereeren. De Liefde spreekt in het èn-èn-schema. Paulus ligt in het òf-òf-schema. Ik of hij? Maar Christus kondigt het èn-èn-schema af. Hij is de *Bron* vóór de splitsing der rivieren. We moeten naar de *Bron* terug, lieve menschen. Noemt gij u naar Apollos of naar Paulus? Gij zijt dus van een partij? Maar wij onderscheiden ons van u. Wij worden de partij der partijloozen!

* * *

Toen *lachte* de duivel in Corinthe.

De mystiek had hem geholpen.

En die Bronnen-menschen hadden niet minder geholpen.

De mystiek had gezegd: Christus? Wel, die is zóó verheven, dat Hij *boven* alle horizontale vlakken ligt. Op de horizontale vlakken praten de menschen in contrasten. Hij, Christus, staat daar *boven*. Hij ligt buiten het bereik van al dat woord-gerammel, en staat er bóven.

Conclusie: *Christus staat er buiten.*

En de andere groep had gezegd: Christus? Wel, die is zóó verheven, dat Hij *alleen maar aan het begin* van de horizontale vlakken staat. Aan het *begin* van de horizontale stroomen en kanalen. Hij is de *Bron*. Hij is niet die vervelende lange historische *lijn*, doch Hij is het schitterende, origineele, oer-krachtige begin-*punt*. Terug naar de Bron! Blijf *daar* staan. Want die kanalen en die lange zich al maar splitsende rivieren, Christus gaat er niet meer mee, Hij staat er vóór, Hij staat ze dus *niet* vóór. Hij blijft de oerkracht van het begin, niet de verzwakking van 't vervolg.

Conclusie: *Christus staat er buiten.*

* * *

Toen lachte de duivel. Tweemaal-in-éénen.

Want Christus stond er nu buiten.

Hij — de duivel — had met het èn-èn-schema de heele kerk schaakmat gezet. Hij had Christus in de lucht gestoken (groep I). Hij had Hem ook naar het begin van den menschenweg teruggedrongen (groep II). En nu was Hij schadeloos. Hij stond nu overal *buiten*.

Buiten de partijen. Buiten hun programma's. Buiten hun beginselen. Buiten het leven van den dag. Buiten de markt. En buiten het Zeemanshuis van de haven van Corinthe. En buiten den Areopagus. Hij stond in alle eere overal buiten. Hij was de Koning der partijloozen. Der keus-loozen. Der wil-loozen. Der woord-loozen. Der destinctie-loozen. Der distinctief-loozen ook.

En wat een klinkende leuzen!

Boven de aarde-stroomen! (groep I).

Vóór de aarde-stroomen! (groep II).

Boven de historische bronnen! (groep I).

Alleen maar een bron! (groep II).

Alzoo is de Christus.

Is 't niet vroom? „Men moet boven alle historische bronnen uitgaan naar den a-historischen Christus!" En „ont-heven zijn aan de aardsche ruzies"! En „zijn verheven momenten bewaren voor den Zondag!" Want in de week en in de politiek en zoo hebben we met contrastjes te doen van niet-hemelsche inventie? Is dat niet vroom?

En wederom: is 't niet vroom? „Terug naar de Bron". Het dynamische oer-begin, het is de *reine* vorm van ons bezit!

Ja, ja, 't klinkt vroom.

Maar 't is het tegendeel van vroom.

Want de eerste groep vergeet, dat Christus tot onze „horizontale vlakken" is *ingegaan*, onder ons *gewoond* heeft, en in onze *horizontaal* gelegen akkers zaad gestrooid heeft, dat *daar* vruchten dragen moet, dertig-, zestig-, ja honderdvoud. Welk zaad? Het zaad der wedergeboorte. En wat is dat dan? Het is het *Woord van God*.

En de tweede groep vergeet, dat een bron altijd *alleen maar* dàn bron *is*, indien er een *stroom* uit voortkomt, die over de horizontale vlakken loopt, zich daar een bedding graaft en de akkers voedt, de akkers, waarin dat zaad op wasdom ligt te wachten.

Terug naar de bron — dat is een moole spreuk, als „bron" beteekent „norm". De norm nu is het *Woord*. Dat is ook tevens *kracht*, een *zaad van* wedergeboorte. Het is *dynamisch* genoeg, want het is een kracht Gods tot zaligheid, doch dit dan juist in zijn *normatief zijn*. Maar in Corinthe speelt men „kracht" tegen „norm" uit. En „bron" tegen „stroom". En zóó wordt de spreuk: „terug naar de bron" bepaald goddeloos. Hoe zou de rivierbewoner kunnen leven als de bron alleen maar „*bron*" mocht wezen, stroom-looze bron? Wie de lange lijn der rivier uitvlakt, om alleen het plekje van de „bron" te aanbidden, die houdt geen rivier meer over. En ook geen heusche bron.

Het èn-èn-schema (rivier èn bron) heeft dus slechts mogelijkheid van *rechte* toepassing als er een òf-òf-schema is (naar de norm of niet naar de norm, naar den aard of niet naar den aard).

Nu wordt ons de partij der partijloozen een goddelooze partij. Zij is onbarmhartig tegen de menschen. Want zij kent geen God, die oerbarmhartig is tegen de menschen. Zij kent den God der vleeschwording niet.

* * *

Een „ongeestelijke" meditatie?

Mensch, gij weet niet wat gij zegt. 't Is heelemaal geen meditatie „bij de bron" of „boven de wolken". Het is de oproep om u los te maken van den waan der Nederlandsche Volksbeweging, de partij der partijloozen, die de antithese niet meer kennen wil. Alsmede om u vrij te maken in de kerk van alle eenheidsleuzen, die de stroomen, die er zijn, wil uitspelen tegen de van-gezag-stellende-norm-dynamiek ontbloote gefantaseerde Christus-bron.

[1]) Mag.